

Ivana Prijatelj Pavičić

Prilog poznavanju ikonografije oltarnih slika Baldassarea D'Anne u franjevačkim samostanima Dalmacije, Kvarnera i Bosne

Baldassare D'Anna (ca. 1572. – 13. VIII. 1646.) jedan je, uz Palmu Mlađega, od najzastupljenijih majstora venecijanskoga seicenta na istočnoj obali Jadrana. Sudeći prema broju od 20-ak sačuvanih djela na prostoru od Kvarnera do Bosne, D'Annino je slikarstvo odgovaralo ukusu redovničkih zajednica i bratovština spomenutoga prostora u prvoj polovini XVII. st. u kojoj je stekao popularnost i status sličan onomu kakav su na ovom prostoru u drugoj polovini XVI. st. imali slikari iz obitelji Santa Croce. Nabava djela od D'Anne, slikara čiji su likovi i kompozicije najčešće bili šablonski i stereotipni, govori o kulturnoj razini oveće skupine naručitelja na prostoru Ilirika, njihovu ukusu, estetskim potrebama i materijalnim mogućnostima.

U radu se istražuju ikonografske specifičnosti devet D'Anninih potpisanih slika koje se nalaze u franjevačkim samostanima Kvarnera, Dalmacije i Bosne. Četiri od navedenih se čuvaju u samostanima dalmatinske franjevačke Provincije sv. Jerolima: dvije oltarne slike, jedna koja prikazuje Gospu od Karmena sa sv. Šimunom Stockom, svecima i Dušama od Čistilišta i druga koja prikazuje sv. Antu Padovanskoga u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi Sv. Marije Velike u Starom Gradu u Pagu na otoku Pagu; oltarna slika koja prikazuje stigmatizaciju sv. Frane Asiškoga i svece Gaudencija, Bonaventuru, Klaru i Nikolu u crkvi Sv. Frane Asiškoga u Nerezinama na otoku Lošinju; slika koja prikazuje sv. Franu Asiškoga kako od Bogorodice prima pojas u crkvi Sv. Ante Padovanskoga u gradu Rabu na otoku Rabu. Slika koja prikazuje Gospu od Karmena sa svecima Jerolimom, Antom Padovanskim i Franom Asiškim čuva se u samostanu Sv. Jerolima u Martinšćici na otoku Cresu, samostanu koji pripada dalmatinskoj provinciji franjevaca trećoredaca. Dvije D'Annine slike se čuvaju u samostanima franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja, koja je u D'Annino vrijeme pripadala franjevačkoj Provinciji Bosni Srebrenoj. To su oltarna slika koja prikazuje svece Klaru, Antu Padovanskoga i Didaka iz šibenskoga samostana Sv. Lovre, te slika koja prikazuje Raspetoga Krista sa svecima Franom Asiškim, Nikolom, Magdalenom, Ivanom Evanđelistom i Stjepanom Prvomučenikom iz samostana Sv. Križa u Živogošću. U radnji se obrađuju i dvije slike koje se nalaze u franjevačkim samostanima današnje Provincije Bosne Srebrene, koji su se u D'Annino doba nalazili pod osmanskom vlašću. To su slika Bezgrešno Začete iz samostana Kraljeva Sutjeska i slika Posljednjega suda iz kreševskoga samostana.

Autorica istražuje povijesni kontekst nastanka navedenih D'Anninih slika kao i putove širenja pojedinih franjevačkih, posebice marijanskih pobožnosti koje odražavaju pojedina djela. Posebna je pažnja posvećena ikonografskim specifičnostima koja odražavaju nabrojena djela. Provedena ikonografska analiza pokazuje da je D'Anna likovne predloške za svoje slike pronalazio među onodobnim popularnim slikarskim i grafičkim ostvarenjima koje je varirao i dopunjavao po vlastitu nahođenju i ovisno o narudžbama naručitelja. Devet opisanih djela reprezentativan je ikonografski korpus koji zorno očituje koje su franjevačke, marijanske i kristološke teme štovali naručitelji u razdoblju između 1620. i 1640. g. u franjevačkim samostanima Kvarnera, Dalmacije i Bosne, odnosno koje su teološke teme u pretkandijskom razdoblju promovirali franjevci na prostorima u blizini osmanske granice ili pak onima pod osmanskom vlasti.